

Sygn. akt III AUa 1081/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Mazur
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Maria Salańska – Szumakowicz
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2012 r. w Gdańsku

sprawy H. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji H. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 kwietnia 2012 r., sygn. akt VIII U 297/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1081/12

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 30 stycznia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił H. Z. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, bowiem nie udowodnił on 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony H. Z. domagał się uwzględnienia jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1 czerwca 1979 roku do 30 czerwca 1998 roku w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w W..

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2012 r. oddalił odwołanie H. Z..

Sąd Okręgowy orzekał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

H. Z., urodzony (...), w dniu 17 listopada 2011 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostaje w stosunku pracy.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił 32 lata, 4 miesiące i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 6 miesięcy pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżoną decyzją z dnia 30 stycznia 2012 roku organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury z uwagi na brak 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Do pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 1 czerwca 1979 roku do 30 czerwca 1998 roku w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w W..

W okresie od 1 czerwca 1979 roku do 30 czerwca 1998 roku ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w W. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze kierownika budowy. W okresie od 24 września 1987 roku do 24 września 1989 roku ubezpieczony był oddelegowany na budowę eksportową do RFN w charakterze majstra budowy.

Pracodawca w pkt 4 ppkt 8 świadectwa pracy z dnia 30 czerwca 1998 roku wskazał, iż ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie wystawił mu świadectwa pracy w warunkach szczególnych, bowiem stanowisko pracy ubezpieczonego nie zostało ujęte w wykazie prac zaliczonych do I kategorii zatrudnienia w zakładzie pracy.

Ubezpieczony posiadał pisemny zakres obowiązków kierownika budowy. Do jego obowiązków jako kierownika budowy należała organizacja i nadzór prac antykorozyjnych, izolacyjnych, malarskich wykonywanych na wysokości, w większości w elektrociepłowniach w G., w G., w Ż..

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny ustalił w oparciu o akta ubezpieczeniowe oraz akta osobowe, których wiarygodność nie była kwestionowana w trakcie postępowania przez żadną ze stron, zatem również Sąd uznał je za miarodajne dla dokonania ustaleń. Nadto, Sąd dał wiarę zeznaniom świadków S. M. oraz A. A. - współpracownikom ubezpieczonego w spornym okresie. Zeznanie świadków w zakresie dotyczącym charakteru pracy ubezpieczonego w spornym okresie były logiczne, spójne i znalazły potwierdzenie w pozostałym zebranych w sprawie materiałach dowodowych, w tym w pisemnym zakresie obowiązków kierownika budowy, zawartym w aktach osobowych ubezpieczonego.

Na tle ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji uznał, iż odwołanie ubezpieczonego H. Z. nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy przypomniał, że ubezpieczony domagał się przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach

na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Na wstępie rozważań Sąd I instancji wskazał, iż przepis ten stanowi szczególne uregulowanie, tworząc osobną kategorię ubezpieczonych i mając zastosowania do innych stanów faktycznych, aniżeli objęte regulacjami art. 32 ust. 1 i 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis art. 184 tej ustawy znajduje zastosowanie w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które zasadnicze, wskazane w nim warunki nabycia prawa do świadczenia, spełniły już w dacie wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc na dzień 1 stycznia 1999 r. i gwarantuje osobom tym możliwość nabycia prawa do świadczenia na dotychczasowych warunkach. Przepis ten został zawarty w przepisach przejściowych, ma na celu zagwarantowanie częściowo nabytych uprawnień emerytalnych - prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. - z tytułu spełnienia warunków stażowych, określonych

w tym przepisie, do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Niewątpliwie bowiem ustawa o emeryturach i rentach z FUS ograniczyła uprawnienia emerytalne tych osób, chociażby w art. 46 ust. 1 określając czasokres, do którego można spełnić warunki do uzyskania świadczenia. Z uwagi na ten fakt właśnie ustawodawca wprowadził przepis przejściowy, jakim jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pozwalający realizować wskazanej w nim grupie ubezpieczonych prawo do emerytury.

Stosownie do jego treści, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w tym przepisie, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z art. 27 ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, a nadto mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn

Nadto, zgodnie z art. 32 ust. 1 i 4 tej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 (ust. 1), gdzie wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2).

Przepisami dotychczasowymi, do których odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stosownie do treści § 3 tego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia.

Natomiast w myśl § 4 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w cytowanym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 ww. rozporządzenia).

Przepis § 2 rozporządzenia stanowi dalej, iż okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według stosownego wzoru lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wskazanego wyżej ograniczenia dowodowego, dotyczącego ustalania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie stosuje się w postępowaniu odwoławczym przed okręgowymi sądami pracy i ubezpieczeń społecznych. Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 20, poz. 85 ze zm.), nakazująca stosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przepisy kodeksu postępowania cywilnego (art. 1 ust. 3 wym. ustawy), nie zawiera ograniczeń dowodowych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że bezspornym jest, iż ubezpieczony ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz nie pozostaje w stosunku pracy. Przedmiotem niniejszego postępowania pozostawało ustalenie, czy ubezpieczony posiada wymagany 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Do okresu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie zaliczył okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 1 czerwca 1979 roku do 30 czerwca 1998 roku, wskazując w odpowiedzi na odwołanie, iż ubezpieczony nie przedłożył żadnych dowodów na okoliczność pracy w tychże warunkach.

Sąd I instancji uznał zatem za zasadne ustalić charakter pracy ubezpieczonego w spornym okresie. Sąd zaznaczył na wstępie, iż prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach przysługuje wówczas, gdy ubiegający się o prawo wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Decydujące znaczenie ma zatem rodzaj i wymiar wykonywanej pracy, a nie przedłożenie odpowiedniego świadectwa pracy w szczególnych warunkach, ze wskazaniem stanowiska pracy określonego w wykazie prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Jak zauważył Sąd Najwyższy - określanie dla celów emerytalnych stanowisk pracy jako „pracy wykonywanej w szczególnych warunkach” w rozumieniu wykazów stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

(Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie należy do kompetencji pracodawcy (vide: wyrok z dnia 22 czerwca 2005r., sygn. akt I UK 351/04, OSNP 2006/5-6/90). Zdarzyć się przecież może,

iż pracodawca wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach, pomimo iż pracownik takiej pracy nie wykonywał.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu świadectwa pracy w szczególnych warunkach za sporny okres.

Sąd Okręgowy na okoliczność zatrudnienia ubezpieczonego w warunkach szczególnych dopuścił zatem dowód z dokumentów w postaci akt osobowych oraz z zeznań świadków.

Na podstawie spisanego zakresu czynności, zawartego w aktach osobowych, Sąd ustalił zakres czynności wykonywanych przez ubezpieczonego na stanowisku kierownika budowy.

Z pisemnego zakresu obowiązków kierownika budowy, zawartego w aktach osobowych ubezpieczonego, jednoznacznie wynika, iż jego praca w spornym okresie miała charakter organizacyjno - nadzorczy. Nadto, czynności wykonywane przez ubezpieczonego

w charakterze kierownika budowy zostały potwierdzone zeznaniami świadków, którzy zeznali, iż ubezpieczony pracę organizował i nadzorował. W niniejszej sprawie ustalenie wykonywanych przez ubezpieczonego czynności nie nastęczało zatem trudności, bowiem

w aktach osobowych znajduje się dokładnie spisany zakres obowiązków, potwierdzony podpisem ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy wskazał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie potwierdziło, że okresem zatrudnienia ubezpieczonego wykonywanym w szczególnych warunkach jest okres zatrudnienia od 1 czerwca 1979 roku do 30 czerwca 1998 roku.

Po dokładnej analizie zakresu obowiązków ubezpieczonego w spornym okresie Sąd uznał, iż nie można przyjąć, aby ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia, w dziale XIV (Prace różne), pod pozycją 24, gdzie mowa jest o kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorcze inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie - na stanowisku kierownika budowy. Obowiązki ubezpieczonego na powyższym stanowisku sprowadzały się do zapewnienia właściwej organizacji pracy na budowach. Ubezpieczony wykonywał typową pracę biurowo - administracyjną. Wykonywanie prac biurowych nie miało charakteru marginalnego. Ubezpieczony nie świadczył pracy (nie przebywał) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy

w miejscu zatrudnienia pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach.

Za konieczne w tym miejscu Sąd Okręgowy uznał przywołanie ugruntowanego poglądu orzecznictwa, zgodnie z którym przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy (vide: uzasadnienie wyroku SN z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Zbiór Urzędowy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych

i Spraw Publicznych 2006/13 -14/218). Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r. wydanego w sprawie II UKN 417/97 (OSNP 1998/21/638) nie korzysta

z uprawnienia do emerytury przy niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). O uprawnieniu do emerytury

na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decyduje łączne spełnienie przez pracownika wszystkich warunków określonych w tym przepisie, a nie jego przekonanie, że charakter lub warunki pracy wystarczają

do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2001 r. II UKN 598/00 OSNP 2003/17/419).

W ocenie Sądu I instancji, ubezpieczony nie wykazał, iż w ramach swojego zatrudnienia przez okres 15 lat pracował w szczególnych warunkach.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż wydana w sprawie decyzja organu rentowego była w pełni zasadna, w związku z czym odwołanie ubezpieczonego jako bezzasadne, na podstawie art. 477 (14) § 1 k.p.c. i powołanych przepisów, podlegało oddaleniu.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca, wnosząc o jego zmianę przez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury i zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi wnioskodawca zarzucił naruszenie:

- przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. wskutek braku uzasadnienia oceny, iż skarżący w spornym okresie wykonywał „typową pracę biurowo-administracyjną” a także, iż „wykonywanie prac biurowych nie miało charakteru marginalnego” oraz że „ubezpieczony nie świadczył pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w miejscu zatrudnienia pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach”, a także art. 233 § 2 k.p.c. poprzez sprzeczność powyższych ustaleń z treścią materiału dowodowego zebranego w sprawie

- naruszenie prawa materialnego - tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku z postanowieniami działu XIV pkt 24 wykazu A do tego rozporządzenia, przez ich błędną wykładnię prowadzącą do odmowy zakwalifikowania pracy wykonywanej przez odwołującego się w spornym okresie jako pracy w szczególnych warunkach z powodu błędnego uznania, że odwołujący się nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że twierdzenia Sądu I instancji, iż skarżący w spornym okresie wykonywał „typową pracę biurowo-administracyjną” a także, iż „wykonywanie prac biurowych nie miało charakteru marginalnego” oraz że „ubezpieczony nie świadczył pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w miejscu zatrudnienia pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach” pozostają w sprzeczności

z treścią zeznań świadków, które Sąd w całości uznał za wiarygodne oraz zeznaniami samego wnioskodawcy. Zeznali oni bowiem, że wnioskodawca jako kierownik budowy zajmował się organizacją pracy i nadzorem nad jej wykonywaniem bezpośrednio na stanowiskach pracy pracowników, którzy wykonywali prace w warunkach szczególnych. Niezrozumiałe jest zatem zakwalifikowanie tych czynności wnioskodawcy, mających cechy dozoru inżyniersko-technicznego w rozumieniu załącznika do rozporządzenia RM z 1983 r. -Wykazu A działu XIV poz. 24 jako prac typowo administracyjno- biurowych. Z materiału dowodowego nie wynika także, by wykonywanie prac biurowych „nie miało charakteru marginalnego”, jak stwierdził Sąd. W tym miejscu warto wskazać na dominujący w orzecznictwie pogląd, iż prace wymienione w dziale XIV poz.24 wykazu A wiążą się immanentnie z koniecznością wykonywania także prac administracyjno-biurowych, przy czym prawnie obojętne jest to, jaką część czasu pracy zajmują tego rodzaju czynności.(por. np. wyrok SN z 11.03.2009 r., II UK 243/2008, Lex Polonica nr 2375468).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu między stronami było, czy wnioskodawca spełnia kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), w szczególności przesłankę 15 – letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.

Nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Zarzuty podniesione w apelacji przez wnioskodawcę sprowadzają się w istocie do kwestionowania dokonanej przez Sąd I instancji oceny zgromadzonych w sprawie dowodów. Zarzutów tych nie można jednak było uznać za uzasadnione. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. przyznaje sądowi swobodę w ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a zarzut naruszenia tego uprawnienia tylko wówczas można uznać za usprawiedliwiony, jeśli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, z zasadami wiedzy bądź z doświadczeniem życiowym. Sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi bowiem jedynie wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie, a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na jego podstawie. Należy przy tym mieć na względzie, że w granicach swobodnej oceny dowodów sąd zobowiązany jest również do przeprowadzenia selekcji dowodów, tj. dokonania wyboru tych, na których się oparł i ewentualnego odrzucenia innych, którym odmówił wiarygodności. Ponadto, jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, chociażby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne (por. postanowienie SN z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, wyroku SN z dnia 27 września 2002 r., sygn. II CKN 817/00).

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie wystąpiły okoliczności mogące uzasadniać naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów. Sąd Okręgowy w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie materiału dowodowego. Dokonanej zaś przez ten Sąd ocenie tak zebranego materiału nie sposób przypisać cech dowolności wynikających z naruszenia zasad logiki, wiedzy i doświadczenia życiowego.

W szczególności, mając na względzie zarzuty podniesione w apelacji, należy podkreślić, iż nie zachodzi sprzeczność pomiędzy treścią zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, którym Sąd Okręgowy dał wiarę, a poczynionym przez ten Sąd ustaleniami faktycznymi. Sąd Okręgowy wyjaśnił bowiem, że ustalenia w przedmiocie zakresu czynności wnioskodawcy na stanowisku kierownika budowy poczynił przede wszystkim w oparciu o znajdujący się w aktach osobowych zakres czynności H. Z., z którego jednoznacznie wynika, iż praca wnioskodawcy w spornym okresie miała charakter organizacyjno – nadzorczy i co zostało potwierdzone zeznaniami świadków. Sąd I instancji nie negował faktu, iż wnioskodawca w pewnym zakresie wykonywał obowiązki służbowe również bezpośrednio na powierzonych budowach, podkreślając jednak, że nie to było istotą pracy na zajmowanym przez niego stanowisku. Z tych samych względów chybiony jest zarzut braku uzasadnienia przez Sąd I instancji oceny, zgodnie z którą skarżący wykonywał w spornym okresie typową pracę biurowo – administracyjną, że wykonywanie prac biurowych nie miało charakteru marginalnego oraz że ubezpieczony nie świadczył pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w miejscu zatrudnienia pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach. Powyższe ustalenia, jak wskazał Sąd Okręgowy, oparte

bowiem zostały na pisemnym, podpisanym przez wnioskodawcę zakresie obowiązków na stanowisku kierownika budowy.

W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, że zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Podzielając w całości stanowisko Sądu I instancji, wyrażone w uzasadnieniu skarżonego wyroku, Sąd Apelacyjny podkreśla, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca spełnia przesłankę wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do ogólnych warunków nabywania prawa do emerytury przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., po osiągnięciu wieku przewidzianego m.in. w art. 32 ustawy, należą:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w dotychczasowych przepisach do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn,
2. okres składkowy i nieskładkowy wynoszący dla mężczyzn co najmniej 25 lat (art. 27 pkt 1 ustawy),
3. nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego bądź złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Stosownie do treści art. 32 ust. 2 cyt. ustawy dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się natomiast – jak stanowi ust. 4 art. 32 cyt. ustawy - na podstawie przepisów dotychczasowych.

Sąd Najwyższy w uchwale w składzie 7 sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., (III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243) wskazał jako nadal stosowane "przepisy dotychczasowe" przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z § 4 w/w rozporządzenia pracownik, który wykonywał wymienione w wykazie A prace w szczególnych warunkach nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia (25 lat), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu - są okresy,

w których praca w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zgodnie z postanowieniami działu XIV pkt 24 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, do prac różnych należą: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W sprawie niesporne było, że w okresie od 1 czerwca 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w W. na stanowisku kierownika budowy. W okresie od 24 czerwca 1987 r. do 24 czerwca 1989 r. ubezpieczony był oddelegowany na budowę eksportową do RFN w charakterze majstra budowy. Przedmiot sporu stanowiła natomiast ocena, czy powyższe zatrudnienie było pracą w warunkach szczególnych, której definicję zawiera art. 32 ust. 4 ustawy i czy skarżący pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia.

Na wstępie należy zauważyć, że w judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się jednolicie, iż przewidziane w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki z dnia 22 lutego 2007 r.,

I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, Lex Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, Lex Nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, Lex Nr 509022). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., UK 258/06, OSNP 2008/5-6/81 - wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych "instytucją" wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu rodzajów prac uznanych za prace w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzania w procesie stosowania prawa. Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej (por. wyrok SN z dnia 06.12.2010 r., II UK 140/10, LEX nr 786382; wyrok SN z dnia 14.12.2009 r., I UK 218/09, LEX nr 577817).

Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, należy stwierdzić, że określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżyniersko-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżyniersko-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia czynności administracyjno-biurowych takiego rodzaju

z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. także powołane wyżej wyroki z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07; z dnia 6 grudnia 2007 r.,

III UK 66/07; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, niepublikowany). Należy jednak pamiętać, że łącznikiem pozwalającym na uznanie czynności dozoru lub kontroli za pracę w szczególnych warunkach jest narażenie ubezpieczonego

na czynniki istniejące na stanowisku pracy podwładnych zatrudnianych w szczególnych warunkach (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., I UK 111/08, LEX

nr 741095). W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy istotne jest również, że czym innym jest wykonywanie czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych

ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem pracy. Wykonywanie takich czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru stale

i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w konsekwencji wyłącza zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia

5 czerwca 2007 r., I UK 376/06, OSNP 2008 Nr 13-14, poz. 203 oraz powołane wyżej wyroki z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08).

Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że H. Z. nie sprawował bezpośredniego nadzoru nad pracownikami, albowiem jak wynika m. in. z zakresu obowiązków kierownika budowy z dnia 9 czerwca 1979 r. (k. B – 15 akt osobowych) zakres jego zadań w przeważającej mierze wiązał się ze sprawowaniem zwierzchniego nadzoru kierowniczego nad prawidłową organizacją pracy i funkcjonowaniem powierzonej budowy. Wnioskodawca zobowiązany był do weryfikowania w porozumieniu z odpowiednimi służbami kierownictwa zespołu budów dokumentacji projektowo – kosztorysowej, opracowywania projektu organizacji robót, sporządzania protokołów przyjęcia planu budowy i wprowadzenia na budowę, zakładania i bieżącego prowadzenia dokumentacji budowy, wyznaczania zadań produkcyjnych i innych obowiązków podległym pracownikom, wprowadzania na budowę otrzymanych do dyspozycji środków produkcji i rozdzielania ich na poszczególne odcinki i obiekty, sprawowania nadzoru nad gospodarką limitami funduszu płac i zatrudnienia, racjonalną gospodarką materiałami pobranymi dla budowy, prawidłowością gospodarki powierzonymi narzędziami i sprzętem, przygotowaniem dokumentów do wyczenia zarobków pracowników, terminowego fakturowania zakończonych etapów robót i zgłaszania ich do odbioru przez zamawiającego, opracowywania założeń planów operatywnych budowy oraz danych do sprawozdań i meldunków z postępu robót, wykonywania czynności mających na celu zapewnienie podporządkowanym pracownikom odpowiednich warunków socjalno – bytowych, rozliczenia budowy po jej zakończeniu pod względem rzeczowym, materiałowym i finansowym oraz sporządzenia protokołu odbioru ostatecznego, terminowego usuwania usterek, przeprowadzenia likwidacji placu budowy po jej zakończeniu, wnioskowania wyróżnień i kar w stosunku do podporządkowanych pracowników.

Nie uszło uwadze Sądu II instancji, iż w zakresie obowiązków wnioskodawcy znajdowało się również nadzorowanie przygotowania stanowisk pracy zgodnie z wymogami bhp oraz przepisami ochrony p/poż, kierowanie pracą ludzką i postępowaniem robót na obiektach

i odcinkach budowy zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i obowiązującymi przepisami prawa budowlanego i przepisami o państwowym nadzorze budowlanym, jak również kontrolowanie dyscypliny pracy na budowie, przestrzegania przepisów p/poż, stanu bezpieczeństwa mienia przed kradzieżą, marnotrawstwem i niszczeniem oraz przestrzegania regulaminu pracy i ładu na terenie budowy. Nie ulega jednak wątpliwości, iż powyższe czynności – faktycznie wykonywane przez skarżącego, co potwierdziły zeznania świadków – miały znaczenie marginalne w stosunku do czynności służbowych ubezpieczonego związanych ze zwierzchnim kierownictwem, nie posiadających żadnego związku

z bezpośrednim nadzorem nad pracownikami. Nie były zatem wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy wnioskodawcy. Sąd Apelacyjny raz jeszcze podkreśla, że wykonywania zwierzchniego nadzoru kierowniczego nad prawidłową organizacją pracy i funkcjonowaniem powierzonej budowy nie można utożsamiać ze stałym sprawowaniem dozoru nad pracownikami, a tylko te ostatnie czynności wchodzą w zakres pojęcia dozoru inżyniersko – technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do obniżonego wieku emerytalnego.

Na marginesie powyższych rozważań Sąd Apelacyjny wskazuje, że istnieją podstawy do zakwalifikowania jako pracy w szczególnych warunkach pracy skarżącego od 24 września 1987 r. do 24 września 1989 r. na budowie eksportowej w RFN, gdzie zatrudniony był on na stanowisku majstra budowy, a zatem na stanowisku związanym z bezpośrednim nadzorem nad podległymi pracownikami. Nawet jednak doliczenie tego dwuletniego okresu do uznanego przez ZUS okresu 6 miesięcy pracy w szczególnych warunkach, nie pozwalałoby na uznanie za spełnioną przesłanki zatrudnienia przez okres 15 lat w warunkach szczególnych.

W tym stanie rzeczy, uznając apelację wnioskodawcy za niezasadną, Sąd Apelacyjny oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.